

720₃

1-13*

PP. 1-13 [] int. K44/11 N. Lalumbe (1) 1
 AM/10/11 History of Tshikunda malena 13
 720₃ pp. (11) Tsinde la vha ha Tshialongwe
 vha Malamo vharo o baho vhuKalanga
 dzina lawe vhuKuma ali tshadivhiwa
 lo xelala nga maitela a we Ngauri o vha
 e muthu we a vha ^{tshi}adina vhatti a ra shum
 i a tshi sokun vava abva nga Midiri ya
 vha Kalanga a tshimviba a tshidzha zwi
 liva zwa vho maitela kana Mbidi zhedzi
 o vha a ra iti tshuba zwothe o vha a tshidzhi
 ya tshittika o no hedza a di ita nga a uralo tshi
 ndi lone vha Kalanga vha tshimu
 neya dzina la upfi dumberanyika
 ti si nga gutikanyo. Ndi uri tshumbu
 ya shango isa fushwina nga zwa layani
 La mbo vha lone dzina lo hulako u sorika
 hu tshi xelad dzina lawe vha zala mua
 no wawe wa uri tshialongwe vharo
 vharo Tshialongwe o vha e khaladzi yawe
 ngauri zwi rendo vhuKuma na muano sa
 vho ndi vho ramavla. nogo vharo o beba
 Tshindzungevane Tshindzungevane
 o Beba Rattophi Rattophi o beba
 Luqube Luqube o beba

720

K44/11 (2) 2

Ralulimi Lwandou lwo sala thohoni
ononyo o beba. v. Lalumbi
 Munwe ari ndi nne thohoyandou yo sala
 muvoni ndi wii he ya yo sala he ya viwa-
 hone ~~na ina anga kwalako~~ (ndi ene wa vta la Ramabulana) ndi hone he
 vha phandakana tshothe na vha vha ha
 Ramabulana na vta la Tshikasa
 fletzi vhe fletzi hutshi, zwi no nga
 mwa ku ndi hone vha la Tshikongo ndi
 hone vha tshi zwi vbona wii a sizwone re
 tshi dzula fletzi hutshi vha boadzata
 vha da Mnkula ndi hone he vha phanda
 kana hone vhanwe vha ya Klubvi vhanwe
 Tawinga vhanwe la Tumbala vhanwe
 ha mila tsini ha Tshikhese vhanwe
 Tshikanane ene thohoyawho Ralulimi
 a dzula Tshifudi vta la Tshifudi ndi hone he a vhlawa
 nga vha Mbibwite hone, vhanwe vha Rala
 Dzata vha re hone nala namusi vhanwe
 vha tuwa na vha la Tshikasa vha hone
 na la namusi. Musi vho boadzata
 vho nhlana mndwani dza vha Ngona nga
 wii vha emasango vha vha ngona vha kundwa
 nga vha ha Tshikongo vha lwa.

AMPHON NOT 1 2 1945
720

K44/11 (1) 3
ndikha tshekunda malema flegz

Maphungo a vha ha Tshikunda
malema Nchi vha ndalamo vha bo
kha Lugube obba obba Ralulimi na
Luphaphhe ono yo Luphaphhe nge a vha
a tse mutuku vho muisa ha tumbala
na nne yawe na vhanwe vhattu
uri vha mulele hone vhone mme vhe
khosi, mme yawe o malina e va lushab
ka lava mahosi a Tshakuma. o djama
ha nzhena nwana luphaphhe a vha
khosi. Onoyo o djama ha nzhena
nwana wawe a nnyfi Ludwava musi
vha tshi djula ku Tavhani ku No nnyfi Matokota
ha nnyfi ndi hone he kada lunwe lu shaka
lu nnyfi ma Malema vho vha vho no
kunda vhattu vha nnyi vha vanda vha tshiri
u vha vhora vha sokon shavla vha siya
zwotte mavhele Zwifuro. Zwino vha tshi
swika ha Tumbala vha wana vho no vha
mba mano a u lwa mavho vho flata mithe
to nadzi ngole ntha ha Metcheto vho vheya
matombo vho swika tshiri vha sitta mato
mba tshiri swika
nitha

720

K44/11

Z

4

sha tshiriri a swika vha a vi
 tha a vha wela ntha vha ri ri
 a humela muna naha nadone
 ho sha ho no vha ma vhatin
 vha a ntha a vha wela ntha
 vha fa sa dzi mbe vha, zwi
 no vha livha nga munda mba
 ni u no ppi thatari vha ma
 zwi vha vha vha vha vha vha
 a vha wela luphiri mani vha
 vha pfula nga mivivhe hu
 si tshiriri a ma muthi vha
 on do vha u re mbutu wa nwa
 vha boho mswani ngo ho ngo
 tsha do vha u lwa na mutha ara
 li hu si u shaba na u chavha
 vha livha bayani lowe ndi ha
 ne vha tshi humana yo pfedzi
 sa dzi khuvha vha dzo hu
 vha adzwaho nga matombo
 ndi hone ludwava a tshi ni
 ndi mbe tshiriri nda malim

720

720

K44/11 3

5

Ngawric kunda lushaka
 lwe lwa vha lwe fhe dya vhatthu
 na mavhela na zwi: Fuwo
 zwavha. Nalenna ndi lushaka lwe
 lwa vha lu tshibva dzi mmbidya
 vhe vha tshimbila lusonga amba
 na na mabunyu. Lu dwa vha abiba
 Khangale Mene ya kyawo ndi vha
 ha Gumbu. Hasi ndzanna lu dwa vha
 ha nghena ene Khangale a vha kosi
 ya ha Tshakunda maluma lo naga
 dzina la ndi ha Tumbala. Zwi naga
 one nghena Khangale ha shulwa
 dzi mmbi ngi ha thoma murattu
 wa one appi. Mashige a shandukela
 mabomane naye a ya wamba. Ngelele
 khosi ya Thengwe vha lwa na o nappula
 tshela. Gumbulusi zwi na ndi hone
 vha tshibvona ndi ari mubosi vha
 ya namba vha ha Tshibvona vha
 tanga na mavha Thengwe ndi hone
 a tshibvona naga vha vha Khawo

720

K44/11

4 6

ha zaka Mashige e klosi ya bothe la
 ha Tshikunda malema. zwinol
 Khuboi hada mat. Mabungu eadiya
 & Luvonondo eme ya klasa vhadisa
 Thosa & Muledphi e la vha hu bone mu-
 sanda w Mashige a vha a tshivha
 e hone vha pandela Mashige aya a
 dzaladzanani katubi na Mageledphi
 Ndi hone nga Khangale a tshi sala
 Muledphi e khoris, zwinol Mageledphi
 khoris ya Thengwe a tshi vhu ya la
 yari Thengwe a namba vha la
 Tshashasa vhadla vha wana vha no de
 la vha hu na vha ene vha lala khoroni
 vha vha kule vha mbo di vha vhu la
 zwinol ndi hone vha ne vha mudi vha
 tshi vhu vha lwa nasho vha vha pa
 ndela vha shasha hu songa vhu
 lava na muthihi wa apha. Ndi hone
 nga linwe dasha Ndi hone nduna
 ya Khangale a tshi yan zwinol
 mbila a wana baku libulu lile

720

K44/11

5

7

^{Mabofoni}
 Thavhansi ino pfi. ^{we arha a tshipi} ^{S. Madzose} Vhaya atshiti
 Vhamusanda phana ra ngadzula zwa
 vhandi ndo wana Bakola vhuwina
 line si ngasi mive nga maswina
 nga marabu za ne gwa vha mbo di
 phuluwa bhaya hone. Zvino vho
 novha hane pho vha Thengwe vha
 dovha vha Tamba vha la Tshidasa
 vha da hene pho Bakoni Masiasi
 vha vha wana vhe hene pho Bakoni
 ya tangana ha vhuwina na wana
 wa tshihare anozfi. Pakhadi
 Muthu wa Ramadimo na vhatta
 vha nzi. Pchi hore vha tshihare vha
 vha msiya hore. Pchi hore ngali
 nwe dovha vha dovha vha vha dodela
 vha wana mmaadi e timoni vha mu
 m vhuwaha na wana wawe wa muidza
 na ane a pfi. Kyalutongopfa na
 wana wawe a no pfi lutongopfa
 Pchi hone wana wa Mageledzhi
 ano pfi. Kengidza khoti ya kettengwe

720

K44/11

7 9

Mdi hore Mageel dyi a tahi yobuya
 a dgamma ippama na Tshikunda
 malema a dgamma vha kha di
 pama. Pdi hore hu tahi ngdima
 swana swa Tshikhathe, tshela
 mswaha miraru pama yafela
 ha vuvu mdwa na Pengudza khosi
 ya Thengwe ore nla we a thoma
 uri mdwa tshela ifele, a ya a
 ramba mudi la Tshikhasa
 shada vhalwa na e a vha vhalaha
 nga vha nghe a vha swa dyi
 tshela nga tshigidi tshela Martin
 in swika li tshela koshela enawha
 mswaha hurre vha ri ri a ima
 a swa thoha sala oya vha gidima
 a tshela a tshela di rale. vha ya
 hayani vha clotha vha ramba
 na vha vha vha vha tanga thaha
 yotho vha swa madurha maruru
 hu tshela vha swa swa ngo li mu-
 kha mswaha Maho go rale

720

R44/11

12

70

hore na mmpi yawe ya lwa
 ha vholawa murattu wa Tahik...
 ... ana ypi Nare nge Maki hone
 vha tahi nge na mudi nge vha
 n gha, u boa lenelo duwa vhotte
 a vha nge takadova vha boa na
 Tahikunda malema. Ndi hone
 bin tahi ni vha ha Makuya vha tahi
 ni ni a mndodola nga maraku
 ha dzi thava vha wela kutale
 vha wela Madi vha da Tahipise
 vha taha dzi kholoro vha vhu
 ya vhotte. Tahikunda malema
 a taha swappa ramba yawe a
 da mudiya ha Makuya vha taha
 dzi kholoro dzi vha ha Makuy
 vha taha vhu na dzi la dzava
 Ndi hone bin taha vhatu vha
 taha na Ndi hone vho tahi
 Tahivasa vha tahiya ha tahi
 Tahikunda malema vha ni ni
 a vha na tahi khuma taha swika

720

K44 / 11 77

*B

arali na ima ni natti ni ngipi
 knle knle ani ngappi fari ni
 vha doamba a vha ali vha tshi ni vha
 dzisa vwi khosi yam vwi ndi tati
 vbase zvira ngan khona vwi Gamb
 a itshini na Tshivhase ndi hone
 vha tshi tendu vwi khosi ndi
 Tshivhase govala n swika zwi
 no vwi ndi rehone ndi hone
 Tshiakhathe o dya ma hadyera
 vwi Tshanyani Tshiakhathe
 ndi vwi ndi malisaho
 ndi mudukulu wa vha Nyai
 vha Maongaya fiedzi vha nda
 vha lamona vha la Ramabulana
 vha kale vha vwi vha vha vha mutti
 muttibi na vha la Tshivhase Mutupo
 na zvira ndi muttibi vha phambana
 vha u ana munwe vwi Tshakhi mbwe
 Munwe vwi tshikenge. zwi dya nyana
 vwi muanda ndi madzina a dzi khala
 dzi End. S. 720.